криміналістична характеристика є системою відомостей про певні види злочинів, ознаки суб'єкта злочину (особи злочинця), його мотиви, предмет посягання, обстановку, злочинні способи, які мають значення для виявлення і розкриття таких діянь криміналістичними засобами, прийомами та методами.

Криміналістична характеристика злочинів розглядається як система, що складається з елементів: а) особи злочинця; б) способів готування до злочину, способів вчинення злочину, способів приховування злочину; в) особи потерпілого; г) предмету посягання; ґ) обстановки вчинення злочину; д) наслідків у вигляді будь-яких змін, викликаних злочином.

Необхідно зазначити, що криміналістична характеристика злочинів є системою, тому в практичній діяльності працівники правоохоронних органів повинні враховувати та аналізувати не окремі її елементи, а їх сукупність, не відокремлюючи їх один від одного та не надаючи перевагу якомусь одному з елементів безпосередньо. Таким чином, системний підхід до вивчення та дослідження структурних елементів криміналістичної характеристики злочинів, вчинених на ґрунті расової, національної та релігійної ворожнечі, дозволить правоохоронцям досягнути найбільшого успіху при їх розкритті та розслідуванні, та наблизити нашу країну до формування правової держави в умовах європейської інтеграції.

Окремі аспекти легалізації автотранспортних засобів здобутих злочинним шляхом

Брисковська О.М., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування ННІПФПСКМ НАВС

Незаконне заволодіння автотранспортними засобами з їх подальшою легалізацією шляхом підробки або знищення ідентифікаційних позначень як різновид кримінального бізнесу завдяки своїй прибутковості вважається надзвичайно привабливим для злочинців.

В юридичній енциклопедії визначено поняття «легалізація» - так (фр. Legalisation) - засвідчення, узаконення; (лат. Ltgali) - правовий, юридичний, законний, надання юридичної сили певному актові. Під легалізацією автотранспортних засобів слід розуміти протиправну діяльність особи, або групи осіб, пов'язаних зі знищенням, або зміною номерів вузлів та агрегатів транспортних засобів здобутих злочинним шляхом, підробкою на них фальшивих документів, кінцевим результатом яких є реєстрація автомобілів здобутих злочинним шляхом у реєстраційно-екзаменаційному підрозділі ДАІ МВС України здебільшого без сплати мита та інших обов'язкових платежів (збору на обов'язкове державне пенсійне страхування та податку з власників транспортних засобів при проведенні їх державної реєстрації). У більшості випадків злочинці легалізують транспортні засоби, здобуті злочинним шляхом. Для незаконної легалізації транспортних засобів характерні такі ознаки, як: вибір відповідної марки, моделі автомобіля, кольору, технічного стану (у тих випадках, коли транспортним засобом незаконно заволодівають «під замовлення» з подальшою його легалізацією);

вибір місця тимчасового перебування транспортного засобу, який злочинці намагаються легалізувати (автокооперативи, станції технічного обслуговування, гаражі, стоянки, ангари тощо);

наявність особи, яка здійснюватиме зміну номерів двигуна, кузова, вварювання його частини, фарбування, а також особи, яка підроблятиме реєстраційні й розпорядчі документи;

присутність посередників при розукомплектуванні автомобіля та наявність місць збуту агрегатів і запасних частин (у тих випадках, коли транспортний засіб збиратимуть для легалізації з запасних частин);

наявність місць приховування частин і механізмів, які залишились від розукомплектованих транспортних засобів;

наявність корупційних зв'язків у судових, правоохоронних органах, експертних установах, організаціях, що здійснюють реалізацію конфіскованого або безгосподарного автотранспорту.

Злочинна діяльність з підготовки до легалізації транспортного засобу складається з таких етапів:

1) зміна ідентифікаційних номерів кузова, двигуна, шасі, номерної таблички;

2) зміна зовнішнього вигляду (зміна кольору, оновлення транспортного засобу тощо);

3) підробка документів (реєстраційного свідоцтва на транспортний засіб, генерального доручення на розпорядження ним тощо) .

З метою легалізації викраденого транспортного засобу злочинці виконують дії, пов'язані з повною або частковою зміною власне автотранспортного засобу або документів, що дають право на тимчасове (постійне) володіння чи розпорядження цим засобом. Йдеться про зміну номерних маркувань на кузові, двигуні, шасі; зміну номерних знаків; підроблення різного роду доручень; підроблення технічних паспортів, свідоцтв про реєстрацію; перефарбування кузова тощо.

Вивчення судово-слідчої та експертної практики показало, що поширеними є зміни ідентифікаційних номерів транспортних засобів за такими категоріями:

1) легкові автомобілі іноземного виробництва: переварювання номерної панелі (28 %), перебивання частини номера кузова (22 %), вварювання частини панелі з номером кузова (15 %), що загалом складає (65 %) від загальної кількості;

2) легкові автомобілі виробництва країн СНД: переварювання номерної панелі (32 %), знищення номера двигуна (13 %), знищення номера кузова (10 %), що загалом складає 55 % від загальної кількості.

Для легалізації автотранспортного засобу зміни ідентифікаційних номерів відбувались у такий спосіб: переварювання номерної панелі; знищення номера двигуна; знищення номера кузова (шасі, рами) та перебивання частини нового номера або перебивання всього номера; вварювання частини панелі з номером кузова; перезакріплення заводської таблички; тощо. Злочинці для цього використовують апарати для автогенного чи газового зварювання, гравірувальні інструменти, матриці, покривають місце зміни номерної панелі кузова твердими смолами для придання вигляду антикорозійної обробки, використовують різноманітні прийоми такої обробки металевих деталей, тощо.

Часто використовується підроблення документів на право управління, володіння і користування транспортними засобами, зокрема свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів, посвідчення водія, реєстраційних документів і переміщення транспортного засобу для легалізації в інший регіон або державу. Готуючись до приховання автомобіля, злочинці іноді намагаються заволодіти справжніми документами, на основі яких у подальшому підробляють довіреність на право користування, здійснюють придбання

свідоцтв про реєстрацію транспортних засобів, довідок-рахунків у осіб, які займаються їх викраденням, підробленням та здійснюють реалізацію транспорту.

Причому підроблені водійські права та свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу злочинці використовують для «маскування» при «перегоні автомобіля. Свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу, довідка-рахунок, та інші документи які відносяться до документів на право реєстрації, володіння і розпорядження транспортними засобами, підробляють для легалізації викрадених транспортних засобів або з метою шахрайства, крім того, встановлено, що вилучені документи на автотранспортні засоби мали великий ступінь схожості зі справжніми .

Підшукавши покупця, злочинці підробляють документи на транспортний засіб, які засвідчують правомірність його володінням, або здійснюють його постановку на облік і реєстрацію на підставних осіб (своїх знайомих чи родичів), які будуть виступати власниками транспортного засобу при його продажі.

Постійно вдосконалюють способи легалізації автотранспортних засобів, отриманих злочинним шляхом.

У процесі легалізації транспортного засобу можуть кілька разів змінюватись його власники. Деякі з них довіряють укладання угод щодо транспортного засобу третім особам шляхом видачі генеральної довіреності, зокрема громадянам інших країн.

Зазначене перешкоджає виявленню правопорушників, притягненню їх до відповідальності та припиненню злочинних схем. Злочинці постійно розробляють нові способи легалізації автотранспортних засобів здобутих злочинним шляхом, систематизація і аналіз яких важливі не лише для розкриття таких злочинів, але й для запобігання їм.

Слідчий експеримент: використання спеціальних знань та умови їх нормативного застосування

Гусаченко Є.О., ад'юнкт кафедри криміналістики та судової медицини НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Радецька В.Я.*

Створення Європейського Союзу став поштовхом появи якісних умов для функціонування правових держав. Європейської інтеграції є складним процесом, кожний етап якого набуває особливостей, що відображаються на створенні правової держави. Метою сучасної європейської правової країни є насамперед - це зміцнення законності, поліпшення роботи правоохоронних органів у галузі додержання прав і свобод людини і громадянина, захисту життя та здоров'я особи, підвищення рівня боротьби зі злочинністю, забезпечення громадського порядку в державі. Наша країна прагне досягнути європейський стандартів та вступити до країн Європейського Союзу. Тому вдосконалення законодавчої системи спонукає до якісної перебудови органів внутрішніх справ, формування нового рівня професіоналів, відданих справі служіння закону і людині. Так, поява нового Кримінального процесуального кодексу 2012 року - це вже дуже значний крок для України, який свідчить про наближеність до європейського стандарту правосуддя. Але, працюючи за новим законодавством, в практичній діяльності правоохоронних органів, що відіграють важливу роль в побудові правової держави в умовах інтеграції, виникають деякі суперечності, що потребують уточнення. Одним із важливих